

Bijlage VMBO-GL en TL

voorbeeldexamen 2

Nederlands CSE GL en TL

Tekstboekje

De gewone tuinslak

(1) “Wie de evolutie¹⁾ van mensen en dieren wil bestuderen, heeft een ideaal dier aan de gewone tuinslak”, aldus Menno Schilthuizen.

5 Schilthuizen is hoogleraar aan de universiteit van Leiden en als onderzoeker verbonden aan Naturalis. Hij is een groot liefhebber van de tuinslak. In deze tekst vertelt
10 Schilthuizen ons meer over dit bijzondere dier.

(2) “Van alle ongeveer 150 soorten landslakken in Nederland is de gewone tuinslak de bekendste. In de
15 lente komt hij tevoorschijn; hij overwintert ondergronds. Bij mensen met een moestuin is hij niet altijd even populair, maar er zijn ook echte liefhebbers, die genieten van de enorme
20 variëteit aan kleuren.

(3) Mensen zeggen: ‘Hij eet al mijn planten op’, maar tuinslakken eten voornamelijk dood blad. Een enkele
25 keer eten ze groen blad. Dat doen ze alleen wanneer dat blad vrij is van afweerstoffen. Dit betreft vooral planten die door de mens zo zijn aangepast dat ze geen bittere stoffen meer bevatten. De meeste planten eten de
30 tuinslakken niet. Wel ruimen ze de tuin op. Zelf worden ze gegeten door

egels, muizen, zanglijsters en merels.

(4) Tuinslakken zijn hermafrodiet, 35 mannetje en vrouwtje tegelijkertijd dus, zoals de meeste landslakken. Ze bevruchten elkaar wederzijds. Waarom sommige diersoorten hermafrodiet zijn? Het antwoord is
40 niet altijd even duidelijk, maar het verschijnsel komt vaker voor bij diersoorten die zich niet makkelijk verplaatsen. Er bestaat dan altijd nog de mogelijkheid tot zelfbevruchting. En
45 elke andere slak is in beginsel een seksuele partner.

(5) De functie van het slakkenhuis ligt voor de hand: bescherming. Tegen oververhitting, maar vooral tegen
50 predatie: het gedood worden door andere dieren om daarna als voedsel te dienen. Als slakken bedreigd worden, trekken ze zich terug in het huisje en maken ze een soort afsluit-
55 plaatje. Toch voorkomt dit niet dat ze volop worden opgegeten. Iedere predator heeft zo zijn eigen manier om het slakkenhuis open te krijgen.

(6) Aan de resten van het slakkenhuis van een dode slak kun je zien
60 welke natuurlijke selectie heeft plaatsgevonden, bijvoorbeeld door welk dier de slak is opgegeten. Dat is alvast een van de voordelen van het
65 werken met de tuinslak. Hij is echter om meerdere redenen het ideale dier om de evolutie mee te bestuderen. Hij komt algemeen voor, hij is makkelijk te volgen en hij is individueel te
70 herkennen aan zijn huisje. Iedere slak is namelijk net weer even anders. Zijn erfelijke eigenschappen zijn daarnaast makkelijk aan de

buitenkant te zien. De variaties in de
75 kleur van de huisjes zijn erg groot;
die lopen uiteen van donkerbruin tot
roze en geel. Daaroverheen lopen
nul tot vijf banden; die zijn puur
erfelijk voor zover we weten.

80 **(7)** Ik werkte al wel met slakken,
maar ik ben pas echt onderzoek
gaan doen naar de tuinslak in het
Darwinjaar 2009, toen de gewone
tuinslak werd gekozen als onder-
85 zoeksdier in een Europees project. Ik
wilde vooral weten wat de evolutie-
snelheid van de slak is, hoe snel de
natuurlijke selectie is onder invloed
van veranderende omstandigheden.
90 Uitgangspunt was de wetenschap dat
slakken in bossen een andere kleur
hebben dan slakken in graslanden,
zelfs als die gebieden precies naast
elkaar liggen. Omdat slakken lang-
95zaam bewegen, blijven die verschil-
len in stand.

(8) Die kleurverschillen hebben twee
oorzaken. De ene is predatie door
vooral zanglijsters voorkomen. We
100 wisten al dat zanglijsters in grasland
gele, gestreepte slakken niet goed
kunnen zien en in het bos de roze of
bruine, ongestreepte over het hoofd
zien. Een klassiek geval van natuur-
105lijke selectie; de populaties in het
grasland worden steeds lichter, om-
dat de lichtere slakken daar beter
gecamoufleerd zijn. De slakken in het
bos worden om dezelfde reden
110 steeds donkerder. De andere ver-
klaring is dat lichte slakkenhuisjes

betere bescherming bieden tegen de
hitte van de volle zon, in de zomer, in
het grasland. In het bos is er meer
115 schaduw en speelt het gevaar van
oververhitting niet zo.

(9) De nieuwe Nederlandse polders
waren de ideale plek om te meten
hoe snel slakken van kleur verande-
120 ren. De IJsselmeerpolders, de
Wieringermeer, we weten precies
wanneer ze zijn drooggelegd. We
weten ook dat de slakken niet ouder
kunnen zijn dan het gebied zelf. Ik
125 heb duizenden slakken verzameld en
daarvan heb ik de gemiddelde
donkerte van de huisjes bepaald. Zo
ontdekte ik dat de verschillen in kleur
toenamen naarmate de polder en het
130 bos ouder waren. Van sommige bos-
sen was ook na te gaan wanneer ze
waren aangelegd. Dat maakte het
mogelijk om nog preciezer te zijn.
Vanwege die aanplant van bossen
135 verwachtte ik een verandering van
licht naar donker. Dat bleek te klopp-
en. Soms zag je al na een paar jaar
verschillen.

(10) Wat dat betekent? Dieren pas-
140 sen zich aan waar we bij staan.
Evolutie is niet iets uit het verleden;
het gebeurt ook hier en nu. Dat is
relevant in tijden van klimaatopwar-
ming en luchtvervuiling. Het tempo
145 van die door de mens veroorzaakte
veranderingen ligt misschien te hoog,
maar dieren zijn wel in staat zich aan
te passen. De gewone tuinslak is
daar het levende voorbeeld van.”

*naar een artikel van Caspar Janssen,
de Volkskrant, 11 april 2015*

noot 1 evolutie: geleidelijke ontwikkeling, van generatie op generatie, van mensen, dieren en
planten

Limburgers nog toongevoeliger dan gedacht

(1) Limburgers staan bekend om hun zangerige spraak. Ze blijken ook erg goed in het horen van heel subtiele woordmelodieverschillen. Dat blijkt
5 uit onderzoek van taalwetenschapper Stefanie Ramachers, waarop zij onlangs promoveerde aan de Radboud Universiteit.

(2) Het Limburgs is een zogenaemde toontaal, wat betekent dat de melodie waarmee een woord wordt uitgesproken, de betekenis verandert. Dit fenomeen, genaamd lexicale toon, kent het Standaardnederlands niet en
15 het geeft het Limburgs zijn kenmerkende zangerige klank. Het Limburgse woord zeeve kan bijvoorbeeld 'zeven' (het getal) of 'zeven' (het werkwoord) betekenen, afhankelijk
20 van de melodie (de toon) waarmee het woord wordt uitgesproken.

(3) Ramachers deed promotieonderzoek naar de verwerving van toonhoogteverschillen binnen woorden in het Limburgs. Ze vergeleek
25 baby's van 6 tot 12 maanden oud die opgroeiden binnen een Limburgsprekend gezin met baby's uit andere delen van Nederland. Uit Ramachers' onderzoek blijkt verrassend genoeg
30 dat Limburgse én Nederlandse baby's dezelfde toongevoeligheid hebben.

(4) Naar aanleiding van deze
35 bevinding volgde een vervolgonderzoek bij volwassenen. Ramachers vergeleek Limburgers met niet-Limburgers door ze onzinwoorden met verschillende toonhoogtes te laten horen en ze keek hoe goed beide groepen de verschillen tussen die woorden konden horen. De Limburgse proefpersonen bleken
40 aanmerkelijk beter dan Nederlanders. Ze waren ook heel goed in het horen van subtiele verschillen binnen één woordmelodie, in tegenstelling tot bijvoorbeeld sprekers van het Mandarijn¹⁾, die met name uitblinken
50 in het horen van verschillen tussen woordmelodieën. De Limburgers zijn dus nog toongevoeliger dan we al dachten.

(5) Het toonsysteem van het Limburgs verschilt sterk van typisch
55 onderzochte toontalen zoals het Mandarijn, onder andere doordat de precieze uitspraak van de Limburgse woordmelodieën verandert afhankelijk van bijvoorbeeld de positie van
60 het woord in de zin. Door te bestuderen hoe sprekers van het Limburgs toon verwerken, kunnen we te weten komen of deze verschillen consequenties hebben voor het leren van
65 een toonsysteem.

naar een tekst van de website van de Radboud Universiteit, ook gepubliceerd in Levende Talen Magazine, 2018

noot 1 Mandarijn: de bestuurstaal van de Volksrepubliek China

**“Ik weet
wat mijn geld
uitspookt.
En jij?”**

Doe de test

Of je nu spaart of belegt, in beide gevallen wordt je geld aan het werk gezet om rendement te maken.

De vraag is nu: weet jij wat je geld uitspookt? Hoe wordt jouw geld aan het werk gezet? Wellicht is dat voor jou geen vraag en weet je precies wat jouw geld uitspookt.

Echter, als je voelt dat er met deze vraag een spiertje bij je geraakt wordt, test jezelf dan eens volledig anoniem en zonder enige verplichting op investereninmensen.nl.

Doe de test op investereninmensen.nl

Aangeboden door Oikocredit,
al bijna 40 jaar succesvol met microkrediet.

*naar een advertentie in
NRC Handelsblad, 10 februari 2014*

Vlogger eet dát snoep meestal niet voor niks

(1) Milan Knol en zijn vriend gaan een zak chips leegeten, terwijl ze de voetbalgame FIFA 15 spelen. Daar maakt Milan een filmpje van, voor
5 zijn vlog op YouTube. De grap is dat de meeste chipjes naar kaas smaken, maar sommige zijn stevig gepeperd. Milan Knol: “Vandaag doen wij de Doritos Roulette
10 Challenge. Je hebt tien chipjes in deze zak en eentje daarvan is super superheet. Hebben we een blusmiddel?” Nadat de vriend een hete chip heeft getroffen, roept Knol zijn kijkers
15 op om ook de uitdaging aan te gaan. Deelnemers kunnen een reis winnen naar Death Valley.

(2) De Doritos Roulette Challenge is bedacht door voedsel­fabrikant
20 Pepsico om meer zakken chips te verkopen. Bovenstaand filmpje van Milan Knol is 900.000 keer bekeken, waarschijnlijk ook door kinderen. Dat zou niet mogen volgens de reclamecode, want ongezond eten aanprijzen
25 bij kinderen is niet toegestaan. Vooral omdat deze reclames bijdragen aan overgewicht bij de jeugd.

(3) Vloggers die in hun filmpjes sluikreclame maken voor ongezond eten, doen dit goeddeels buiten het zicht van de toezichthouder, de Reclame Code Commissie. Dat staat in het
30 rapport ‘Voedingsreclame gericht op kinderen’. Het rapport is in opdracht van de staatssecretaris van Volksgezondheid gemaakt door Youngworks. Dat is een reclameadviesbureau dat onder meer onderzoek
40 doet naar hoe je jonge consumenten kunt bereiken. De woordvoerder van de staatssecretaris: “De afspraken

die er zijn, werken goed voor klassieke media, zoals televisie. Maar
45 consumenten (met name ouders) en vloggers moeten ervan op de hoogte worden gebracht dat de regels ook gelden voor nieuwe media.” Meer dan een gesprek voeren met de betrokken partijen zal de staatssecretaris niet doen: reclameregels worden
50 door de bedrijven zelf opgesteld.

(4) Volgens de betreffende regels, opgesteld door de levensmiddelenindustrie en de reclamebureaus, mag je geen reclame maken voor ongezond voedsel (snoep, chips, frisdrank) als je doelgroep twaalf jaar of jonger is, of als minstens een kwart
60 van je publiek zo jong is. Verder mogen kinderidolen geen reclame maken voor ongezond voedsel. Volgens de belangengroep Foodwatch draagt reclame voor ongezond voedsel bij
65 aan overgewicht bij kinderen. En juist kinderen kijken massaal naar vlogs op YouTube.

(5) “Dat is natuurlijk niets nieuws”, zegt Enzo Knol (broer van Milan), met meer dan 1 miljoen abonnees de grootste vlogger van Nederland. “Reclame voor snoep en energiedrank bestaat al zo lang, het is alleen maar logisch dat het nu ook op
75 YouTube te vinden is.”

(6) Youngworks onderzocht voor het eerder genoemde rapport 105 YouTubekanalen, met vlogs waarin reclame zit verwerkt. Kinderen zien
80 vooral reclame voor ongezond voedsel via vloggers op YouTube. Het rapport stelt dat reclame in vlogs ook een effectieve manier is om reclame te maken: “Kinderen kijken op tegen

85 de vloggers die ze volgen, ze zien hen namelijk als betrouwbaar. Daardoor is het goed mogelijk dat de merken die in de video's terugkomen veel invloed hebben."

90 **(7)** Volgens het rapport raakt reclame steeds meer verstrengeld met amusement en herkennen kinderen reclames in vlogs vaak niet als reclame.

Soms gebruiken vloggers de hashtag #sp ('sponsored post'), maar kinderen weten niet wat dit teken betekent en het wordt niet consequent gebruikt. De woordvoerder van Pepsico, producent van Doritos: "We hebben 100 een afspraak met onze vloggers. Aan het begin moeten ze duidelijk aangeven dat Doritos hen heeft gevraagd. Anders voldoe je niet aan de richtlijnen van de Reclame Code 105 Commissie."

(8) Volgens het rapport is reclame door vloggers moeilijk in goede banen te leiden, omdat niet duidelijk is hoe oud hun kijkers zijn. "De Doritos-campagnes zijn gericht op 18- tot 24-jarigen," zegt de woordvoerder van Pepsico, "nooit op jongeren onder de 16." Vlogger Milan Knol bevestigt dit. Hij benadrukt dat hij niet precies weet 115 hoe oud zijn volgers zijn, want kinderen kunnen natuurlijk een leeftijd van boven de achttien invullen. Een schatting wil hij wel geven: "Tussen de zestien en vierentwintig jaar."

120 **(9)** Naast de eerdergenoemde 'challenge' is het genre 'unboxing' (het uitpakken van door de sponsor gestuurde producten) populair. Zo stuurt Jamin snoep rond in pakket-

125 ten, die vloggers voor de camera uitpakken. "Unboxing is een rage uit Amerika", zegt Jamin-marketeer Rob Hendriks. Snoep scoort heel goed op sociale media, aldus het bedrijf, net 130 als make-up. "Wij krijgen de hele dag door mailtjes van kinderen die dat ook willen doen op hun vlog. Dan zeggen we: stuur eerst je kanaal naar ons door." Dan checkt Jamin de 135 leeftijd van de vlogger, want de winkelketen werkt niet samen met vloggers onder de zestien jaar. "We richten ons echt op een oudere doelgroep, van begin twintig." Maar houden niet juist kinderen van snoep? 140 "Snoep en kinderen zijn niet uit elkaar te halen. Kinderen zullen de vlogs ook kijken. Internet is openbaar." Het rapport zegt hierover: "De 145 belangrijkste doelgroep van de meeste vloggers lijkt te bestaan uit kinderen, als we kijken naar de toon en stijl van de vloggers."

(10) "Ik zit nu drie jaar op YouTube en ben me bewust geworden van eventuele invloed die ik heb op voornamelijk jongeren", zegt Enzo Knol. "Natuurlijk houd ik daar rekening mee. In mijn vlogs drink ik weleens 155 een blikje energiedrank of eet een snoepje. Dat doet iedereen. Maar het is niet zo dat ik daar reclame voor maak." En de vissticks die hij eet? "Dat was een samenwerking met 160 Iglo", zegt hij. "Maar ik was op dat moment heel erg bezig met gezond eten. Zij zeiden: als je het in de oven doet, is het niet slecht voor je, dat is de gezonde manier."

*naar een artikel van
Heleen Gorris en Romy van der Poel,
NRC.next, 1 april 2016*

Voorbeeldexamen VMBO-GL en TL

voorbeeldexamen 2

Nederlands CSE GL en TL

Bij dit examen horen een bijlage en een uitwerkbijlage.

Beantwoord alle vragen en maakt alle opdrachten in de uitwerkbijlage.

Dit examen bestaat uit 31 vragen en een schrijfofdracht.
Voor dit examen zijn maximaal 51 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Tekst 1 De gewone tuinslak

- 1p 1 Op welke manier wordt de tekst in alinea 1 ingeleid?
De tekst wordt vooral ingeleid door
A de aandacht te trekken met een pakkend detail.
B de mening van de schrijver weer te geven.
C een samenvatting van de rest van de tekst te geven.
D het introduceren van een deskundige.
- 2p 2 Tuinslakken zijn niet altijd populair, omdat mensen denken dat de tuinslak al hun planten opeet. Toch klopt dit niet.
→ Geef **twee** redenen uit alinea 3 waarom dit niet klopt. Noteer je antwoord in de uitwerkbijlage.
- 1p 3 “Tuinslakken zijn hermafrodit (...)” (regel 34)
→ Wat is de belangrijkste reden dat juist de tuinslak hermafrodit is?
Noteer je antwoord in de uitwerkbijlage en gebruik maximaal 25 woorden.
- 1p 4 Het slakkenhuis beschermt de slak ook tegen oververhitting (alinea 5).
→ In welke alinea komt deze oververhitting ook ter sprake? Noteer je antwoord in de uitwerkbijlage.
- 2p 5 Onderzoeker Menno Schilthuizen vindt de tuinslak het ideale dier om de evolutie mee te bestuderen.
Hiervoor geeft hij in alinea 6 vijf verschillende redenen.
→ Noteer deze **vijf** redenen in de uitwerkbijlage.
- 1p 6 Noem **twee** redenen waarom huisjes van tuinslakken van kleur verschillen. Noteer je antwoord in de uitwerkbijlage.
- 1p 7 Waarom waren juist de nieuwe Nederlandse polders de ideale plek om te meten hoe snel slakken precies van kleur veranderen?
A omdat het gebied droog genoeg is voor slakken om in te leven
B omdat in de polders zowel bos als grasland voorkomt
C omdat je vrij precies weet hoe lang slakken al in dat gebied leven
D omdat slakken in eerste instantie niet in die polders voorkwamen
- 1p 8 Wat is de belangrijkste functie van alinea 10?
A het geven van een aanbeveling
B het geven van een conclusie
C het geven van een samenvatting
D het geven van een toekomstverwachting

- 3p 9 Welke **vijf** zinnen uit de tekst horen in een samenvatting van deze tekst?
Kruis de vijf juiste zinnen aan in de tabel in de uitwerkbijlage.

Tekst 2 Limburgers nog toongevoeliger dan gedacht

- 1p 10 Hoe wordt de tekst ingeleid in alinea 1?
A door de aanleiding van het onderzoek van Ramachers te benoemen
B door de conclusie uit het onderzoek van Ramachers vooraf te geven
C door een samenvatting van het onderzoek van Ramachers te geven
D door een voorbeeld uit het onderzoek van Ramachers te belichten
- 1p 11 Welke **twee** functies heeft alinea 2?
Alinea 2
1 benoemt het verschijnsel toontaal.
2 geeft een uitleg bij in de tekst gebruikte taalbegrippen.
3 noemt voorbeelden van toontalen.
4 schetst een probleem van het Standaardnederlands.
5 trekt een conclusie uit het taalonderzoek van Ramachers.
→ Noteer de nummers van de **twee** juiste functies in de uitwerkbijlage.
- 1p 12 Ramachers heeft onderzoek gedaan naar toongevoeligheid bij Limburgse en Nederlandse baby's.
→ Welke uitkomst had Ramachers voorafgaand aan het onderzoek verwacht? Noteer je antwoord in de uitwerkbijlage. Gebruik maximaal 15 woorden.
- 1p 13 “De Limburgse proefpersonen bleken aanmerkelijk beter dan Nederlanders.” (regels 43-44)
Waar bleken de Limburgers beter?
De Limburgers bleken beter in
A het herkennen van verschillen tussen woordmelodieën.
B het herkennen van voorgelegde onzinwoorden.
C het horen van toonverschillen in onzinwoorden.
D het horen van verschillen binnen een woordmelodie.
- 3p 14 In deze tekst wordt het onderzoek van Stefanie Ramachers beschreven.
→ Vat haar onderzoek samen aan de hand van onderstaande punten.
Noteer je antwoord in de tabel in de uitwerkbijlage.

Het onderwerp van het onderzoek:
De uitkomst van deelonderzoek 1:
De twee uitkomsten van deelonderzoek 2:
De conclusie van het onderzoek:

- 1p 15 Met welk doel is deze tekst geschreven?
- A informeren over de verschillen tussen toontalen en het Standaardnederlands
 - B informeren over het onderzoek naar woordmelodie in het Limburgs
 - C overtuigen dat in het Standaardnederlands melodie ontbreekt
 - D overtuigen dat sprekers van toontalen toongevoeliger zijn

Tekst 3 “Ik weet wat mijn geld uitspookt. En jij?”

- 1p 16 Wat is het belangrijkste doel van deze tekst?
- Oikocredit wil
- A de lezer aansporen.
 - B de lezer amuseren.
 - C de lezer informeren.
 - D de lezer overtuigen.
 - E een mening geven.
 - F gevoelens uitdrukken.

**“Ik weet
wat mijn geld
uitspookt.
En jij?”**

Doe de test

→ A

Of je nu spaart of belegt, in beide gevallen wordt je geld aan het werk gezet om rendement te maken.

De vraag is nu: weet jij wat je geld uitspookt? Hoe wordt jouw geld aan het werk gezet? Wellicht is dat voor jou geen vraag en weet je precies wat jouw geld uitspookt.

Echter, als je voelt dat er met deze vraag een spiertje bij je geraakt wordt, test jezelf dan eens volledig anoniem en zonder enige verplichting op investereninmensen.nl.

→ B

Doe de test op investereninmensen.nl

Aangeboden door Oikocredit,
al bijna 40 jaar succesvol met microkrediet.

→ C

→ D

Bij welk tekstdeel hoort de foto?

- A bij tekstdeel A
- B bij tekstdeel B
- C bij tekstdeel C
- D bij tekstdeel D

- 1p 18 Wat kun je volgens de tekst ontdekken op investereninmensen.nl?
- A dat Oikocredit anoniem geld belegt
 - B dat Oikocredit met investeringen succesvol is
 - C hoe beleggen een mooi alternatief voor sparen biedt
 - D hoe met jouw geld rendement behaald wordt
- 1p 19 De advertentietekst begint met “Of je nu spaart of belegt, (...)” en eindigt met “(...) zonder enige verplichting op investereninmensen.nl.”
- Wat is de kernzin van deze tekst?
- Citeer deze zin in de uitwerkbijlage.

Tekst 4 Vlogger eet dát snoep meestal niet voor niks

- 1p 20 Wat is het onderwerp van de tekst ‘Vlogger eet dát snoep meestal niet voor niks’?
- A aanprijzen van dure merkproducten door vloggers
 - B bewust negeren van reclameregels door vloggers
 - C geld van voedselabrikanten voor vloggers
 - D reclame voor ongezond voedsel door vloggers
- 1p 21 Een tekst kan op verschillende manieren ingeleid worden. bijvoorbeeld door:
- 1 een voor de tekst belangrijke vraag te stellen
 - 2 een voorbeeld te geven bij het onderwerp
 - 3 een waarschuwing te geven
 - 4 het centrale probleem te noemen
 - 5 vooraf een samenvatting te geven
- Welke manier wordt in alinea 1 gebruikt om de tekst in te leiden en welke in alinea 2? Noteer de nummers van deze manieren in de uitwerkbijlage.
- 1p 22 Welk kopje geeft het beste de inhoud weer van alinea 3 en alinea 4 samen?
- A Reclameadviesbureau Youngworks
 - B Reclameregels voor ongezonde producten voor kinderen
 - C Verschijnen van het rapport ‘Voedingsreclame gericht op kinderen’
 - D Vlogs voor kinderen op YouTube
- 1p 23 Een oplossing voor het probleem met reclame in vlogs zou kunnen zijn dat de overheid strengere regels opstelt. Toch zal de overheid dit niet doen.
- Citeer een zin uit alinea 3 of alinea 4 waarin de reden hiervoor wordt gegeven.

- 1p **24** Waarom mag er geen reclame voor ongezond voedsel gemaakt worden voor kinderen jonger dan 12 jaar? Gebruik voor je antwoord alinea 4. Noteer je antwoord in maximaal 15 woorden in de uitwerkbijlage.
- 1p **25** In alinea 6 staat: “(...) dat reclame in vlogs ook een effectieve manier is om reclame te maken.” (regels 82-84)
Welke zin uit alinea 6 of alinea 7 geeft eigenlijk hetzelfde weer?
A “Kinderen kijken op tegen de vloggers die ze volgen, ze zien hen namelijk als betrouwbaar.” (regels 84-86)
B “Daardoor is het goed mogelijk dat de merken die in de video’s terugkomen veel invloed hebben.” (regels 86-89)
C “Volgens het rapport raakt reclame steeds meer verstrengeld met amusement en herkennen kinderen reclames in vlogs vaak niet als reclame.” (regels 90-93)
D “Aan het begin moeten ze duidelijk aangeven dat Doritos hen heeft gevraagd.” (regels 100-102)
- 1p **26** Wat is één van de problemen bij het gebruik van ‘hashtag #sp (‘sponsored post’)’ (regels 94-95)?
A De hashtag wordt niet altijd door iedereen begrepen.
B De hashtag wordt door vloggers nooit gebruikt.
C Door de hashtag zijn amusement en reclame te veel met elkaar verstrengeld.
D Vloggers kennen de gemaakte afspraken over de hashtag niet.
- 2p **27** Milan Knol schat in dat zijn kijkers “tussen de zestien en vierentwintig jaar” zijn. (regels 118-119)
→ Moet hij dan rekening houden met de afgesproken regels over reclame voor ongezond voedsel? Licht je antwoord toe met een argument uit alinea 4. Noteer je antwoord in de uitwerkbijlage.
- 1p **28** “Naast de eerdergenoemde ‘challenge’ is het genre ‘unboxing’ (het uitpakken van door de sponsor gestuurde producten) populair.” (regels 120-123)
Van welk tekstverband is er sprake in deze zin?
A een conclusie
B een opsomming
C een tegenstelling
D een verklaring

- 1p **29** Citeer uit alinea 9 de zin waaruit blijkt dat de interviewers enigszins kritisch staan tegenover de werkwijze van Jamin.
- 1p **30** Enzo Knol geeft in alinea 10 aan dat hij zich bewust is geworden van zijn invloed op jongeren.
→ Geef een voorbeeld uit alinea 10 waaruit blijkt dat Enzo Knol zich toch niet zo veel aantrekt van die invloed. Noteer je antwoord in de uitwerkbijlage.
- 1p **31** Welke zin vat deze tekst het best samen?
- A** Jongeren zijn gevoelig voor de reclame van vloggers voor ongezonde voeding en de Reclame Code Commissie kan hier geen toezicht op houden.
 - B** Kinderen zien op vlogs regelmatig reclame voor ongezond eten en weten niet altijd dat het hierbij om gesponsorde inhoud gaat.
 - C** Veel producenten van ongezonde voeding maken gebruik van vloggers om hun producten aan te prijzen bij jonge kinderen.
 - D** Vloggers maken sluikreclame voor ongezond eten en houden zich daarbij niet aan de reclameregels voor de doelgroep jonge kinderen.

Schrijfpdracht

Ieder jaar wordt er in februari op jullie school een projectweek voor klas 3 en 4 vmbo georganiseerd. Dit jaar was het thema van de projectweek 'mediawijsheid'. Tijdens de projectweek deed je in een groepje met leerlingen uit zowel de derde als de vierde klas onderzoek naar sociale media. Een groepsgenoot van jou had het artikel 'Vlogger eet dát snoep meestal niet voor niks' gelezen, waarin vlogger Milan Knol genoemd wordt. Veel leerlingen vinden Milan helemaal te gek en volgen al zijn filmpjes op Youtube. Enkel hopen net zo'n geweldige vlogger te worden als Milan. Je besloot samen met je groepsgenoten te onderzoeken hoe de leerlingen in 3 en 4 vmbo over vloggen denken.

Tijdens de projectweek hebben jullie een vragenlijst afgenomen bij leerlingen in klas 3 en 4 vmbo. In de vragenlijst hebben jullie leerlingen bevraagd over hoe ze denken over vloggen. Uit de resultaten bleek dat veel leerlingen positief zijn over vloggen. Verschillende leerlingen uit klas 3 en 4 kijken regelmatig naar filmpjes van Milan en andere vloggers en willen zelf ook graag gaan vloggen. Ze weten alleen niet zo goed hoe ze dat moeten aanpakken. Andere leerlingen zijn kritischer over vloggen. Ze vinden dat vloggers als Milan Knol soms niet helemaal eerlijk zijn over hun bedoelingen. Af en toe maken vloggers reclame, terwijl je dat als kijker niet altijd doorhebt. Deze leerlingen kijken daarom minder vaak naar vlogs.

Dit zijn interessante uitkomsten en jullie willen graag weten hoe Milan Knol hier zelf over denkt. In overleg met jullie docent besluiten jullie Milan een e-mail te sturen om hem uit te nodigen in juni een gastles op school te komen geven. In deze gastles willen jullie twee dingen aan bod laten komen: jullie willen graag tips ontvangen over hoe je het beste kunt vloggen en zijn reactie horen op de kritiek die er is op vloggers. Jij biedt aan de e-mail te sturen, aangezien jij het e-mailadres van Milan Knol al op internet gevonden hebt.

13p **32 Opdracht**

Schrijf een e-mail aan vlogger Milan Knol. Een aantal gegevens is al voorgedrukt in de uitwerkbijlage. Vermeld het onderwerp van je e-mail in de onderwerpregel.

Gebruik voor je e-mail de gegevens uit de tekst op de vorige bladzijde en eventueel de tekst 'Vlogger eet dát snoep meestal niet voor niks.'

Gegevens die niet in de opdracht staan, moet je zelf bedenken.

Besteed in je e-mail aandacht aan de volgende punten:

- de aanleiding voor je e-mail: uitgevoerd onderzoek tijdens de projectweek op school;
- jezelf voorstellen met je naam en school;
- een korte beschrijving van het onderzoek dat jullie uitgevoerd hebben;
- twee positieve kanten van vlogs die in het onderzoek genoemd werden;
- een punt van kritiek op vlogs dat in het onderzoek naar voren kwam;
- verzoek om een gastles over vloggen te komen geven op school;
- de twee onderwerpen die jullie in de gastles aan bod willen laten komen;
- informatie over plaats, datum en tijdstip van de gastles;
- vraag naar de kosten voor het geven van de gastles;
- verzoek om een reactie binnen twee weken.

Sluit je e-mail af met 'Met vriendelijke groet,' en je eigen voor- en achternaam.

Let op: Zorg ervoor dat je tekst minimaal uit 100 woorden bestaat. Bij minder dan 100 woorden krijg je geen punten voor taalgebruik.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.

Uitwerkbijlage VMBO-GL en TL

voorbeeldexamen 2

Nederlands CSE GL en TL

Naam kandidaat _____ Kandidaatnummer _____

Beantwoord alle vragen en maak alle opdrachten in deze uitwerkbijlage.

Meerkeuze: omcirkel het antwoord; geef verbeteringen duidelijk aan:

A B C D of A C D of A D B

Tekst 1 De gewone tuinslak

1 A B C D

2 1:

2:

3

.....

.....

.....

.....

4

5 1:

.....

2:

.....

3:

.....

4:

.....

5:

.....

6 1:

.....

2:

.....

7 A B C D

8 A B C D

9

Wie de evolutie van mensen en dieren wil bestuderen, heeft een ideaal dier aan de gewone tuinslak.	
Van alle ongeveer 150 soorten landslakken in Nederland is de gewone tuinslak de bekendste.	
De meeste planten eten de tuinslakken niet.	
Er bestaat dan nog de mogelijkheid tot zelfbevruchting.	
De functie van het slakkenhuis ligt voor de hand: bescherming.	
Hij komt algemeen voor, hij is makkelijk te volgen en hij is individueel te herkennen aan zijn huisje.	
Uitgangspunt was de wetenschap dat slakken in bossen een andere kleur hebben dan slakken in graslanden, zelfs als die gebieden precies naast elkaar liggen.	
In het bos is er meer schaduw en speelt het gevaar van oververhitting niet zo.	
De nieuwe Nederlandse polders waren de ideale plek om te meten hoe snel slakken van kleur veranderen.	
Het tempo van die door de mens veroorzaakte veranderingen ligt misschien te hoog, maar dieren zijn wel in staat zich aan te passen.	

Tekst 2 Limburgers nog toongeveliger dan gedacht

10 A B C D

11

12

.....

.....

13 A B C D

14

Onderzoek Stefanie Ramachers
Het onderwerp van het onderzoek:
De uitkomst van deelonderzoek 1:
De twee uitkomsten van deelonderzoek 2:
De conclusie van het onderzoek:

15 A B C D

Tekst 3 “Ik weet wat mijn geld uitspookt. En jij?”

16 A B C D E F

17 A B C D

18 A B C D

19
.....

Tekst 4 Vlogger eet dát snoep meestal niet voor niks

20 A B C D

21 alinea 1:

alinea 2:

22 A B C D

23
.....
.....
.....

24
.....

25 A B C D

26 A B C D

27
.....
.....
.....

28 A B C D

29
.....

30

31 A B C D

Schrijfpdracht

32

 Verzenden	Aan...	<input type="text" value="milanknol@internet.nl"/>
	CC...	<input type="text"/>
	Onderwerp:	<input type="text"/>

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

A series of 25 horizontal dotted lines spanning the width of the page, intended for writing or drawing.

A series of 23 horizontal dotted lines spanning the width of the page, serving as a writing area.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

VERGEET NIET DEZE UITWERKBIJLAGE IN TE LEVEREN

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goed gerekend worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examiner en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*
Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*
Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld.

- 1 Bij de tekst(en) met vragen worden, gelet op de aard van de opgaven, geen punten afgetrokken voor spelfouten. Voor idiomatische en grammaticale oneffenheden geldt hetzelfde, tenzij het antwoord er minder juist of zelfs fout door wordt.
- 2 Voor alle open vragen met een maximum aantal woorden geldt: indien een kandidaat een vraag herhaalt alvorens hij/zij tot een antwoord komt, worden de woorden tot aan het eigenlijke antwoord (conform het antwoordmodel) niet meegeteld.
- 3 De schrijfofdracht wordt als een enkele vraag beschouwd. Algemene regel 6 is derhalve niet van toepassing op de schrijfofdracht.
- 4 Voor het beoordelen van de schrijfofdracht geldt het volgende:
 - 4.1 Er kunnen meerdere (soorten) fouten in een zin worden gemaakt, die alle apart aangerekend worden.
 - 4.2 Meerdere spelfouten in één woord worden één keer aangerekend.
 - 4.3 Spelfouten in dezelfde, identieke woorden worden één keer aangerekend (werkwoordspelling uitgezonderd).
 - 4.4 Spelfouten in een woord en in afleidingen of samenstellingen van dat foutief gespelde woord worden één keer aangerekend.
 - 4.5 Spelfouten bij de vervoeging van werkwoorden worden alle apart aangerekend.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Tekst 1 De gewone tuinslak

1 D

2 maximumscore 2

- Tuinslakken eten voornamelijk dood blad. 1
- De meeste (groene) planten eten ze niet. / Ze eten alleen groen blad zonder afweerstoffen/bittere stoffen. 1

3 maximumscore 1

De tuinslak verplaatst zich niet makkelijk/niet snel (en kan, omdat hij hermafrodit is, toch door iedere slak bevrucht worden of zichzelf bevruchten).

Opmerking

Als er meer dan 25 woorden gebruikt zijn, geen scorepunt toekennen.

4 maximumscore 1

(in alinea) 8

5 maximumscore 2

- aan (de resten van) het slakkenhuis kun je zien welke natuurlijke selectie heeft plaatsgevonden / door welk dier de slak is opgegeten
- de slak komt algemeen voor
- de slak is makkelijk te volgen
- de slak is individueel te herkennen aan zijn huisje / iedere slak is net even anders
- de erfelijke eigenschappen van de slak zijn makkelijk aan de buitenkant te zien

- indien vijf goed 2
- indien vier of drie goed 1
- indien twee of minder goed 0

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

6 maximumscore 1

- om predatie te voorkomen / om niet opgegeten te worden / voor camouflage / om niet op te vallen
- om betere bescherming te bieden tegen de hitte / om oververhitting te voorkomen

Opmerkingen

- Alleen 'predatie' bij het eerste element is niet voldoende.
- Beide elementen moeten gegeven zijn voor toekenning van het scorepunt.

7 C

8 B

9 maximumscore 3

Wie de evolutie van mensen en dieren wil bestuderen, heeft een ideaal dier aan de gewone tuinslak.	X
Van alle ongeveer 150 soorten landslakken in Nederland is de gewone tuinslak de bekendste.	
De meeste planten eten de tuinslakken niet.	
Er bestaat dan nog de mogelijkheid tot zelfbevruchting.	
De functie van het slakkenhuis ligt voor de hand: bescherming.	
Hij komt algemeen voor, hij is makkelijk te volgen en hij is individueel te herkennen aan zijn huisje.	X
Uitgangspunt was de wetenschap dat slakken in bossen een andere kleur hebben dan slakken in graslanden, zelfs als die gebieden precies naast elkaar liggen.	X
In het bos is er meer schaduw en speelt het gevaar van oververhitting niet zo.	
De nieuwe Nederlandse polders waren de ideale plek om te meten hoe snel slakken van kleur veranderen.	X
Het tempo van die door de mens veroorzaakte veranderingen ligt misschien te hoog, maar dieren zijn wel in staat zich aan te passen.	X

- indien vijf goed 3
- indien vier goed 2
- indien drie goed 1
- indien twee of minder goed 0

Tekst 2 Limburgers nog toongeveliger dan gedacht

10 B

11 maximumscore 1

1 (benoemt het verschijnsel toontaal) en 2 (geeft een uitleg bij in de tekst gebruikte taalbegrippen)

12 maximumscore 1

Ramachers had verwacht dat alleen Limburgse baby's toongeveliger zouden zijn.

13 C

14 maximumscore 3

Onderzoek Stefanie Ramachers	
Het onderwerp van het onderzoek:	<ul style="list-style-type: none"> • verwerving van toonhoogteverschillen (binnen woorden) in het Limburgs
De uitkomst van deelonderzoek 1:	<ul style="list-style-type: none"> • Limburgse en Nederlandse baby's hebben dezelfde toongeveligheid.
De twee uitkomsten van deelonderzoek 2:	<ul style="list-style-type: none"> • Limburgse volwassenen horen beter verschil tussen woorden met verschillende toonhoogtes én • Limburgse volwassenen zijn ook heel goed in het horen van (subtiele) verschillen binnen één woordmelodie.
De conclusie van het onderzoek:	<ul style="list-style-type: none"> • Limburgers zijn nog toongeveliger dan we al dachten (al. 4) / Limburgers zijn erg goed in het horen van subtiele woordmelodieverschillen (al. 1).

• 5 elementen goed	3
• 4 of 3 elementen goed	2
• 2 of 1 element(en) goed	1
• geen elementen goed	0

15 B

Tekst 3 “Ik weet wat mijn geld uitspookt. En jij?”

16 A

17 A

18 D

19 **maximumscore 1**

“De vraag is nu: weet jij wat je geld uitspookt?”

Opmerking

Als de kandidaat meer of minder citeert, geen scorepunt toekennen.

Tekst 4 Vlogger eet dát snoep meestal niet voor niks

20 D

21 **maximumscore 1**

alinea 1: 2 (een voorbeeld te geven bij het onderwerp)

alinea 2: 4 (het centrale probleem te noemen)

Opmerking

Beide elementen moeten correct zijn voor toekenning van het scorepunt.

22 B

23 **maximumscore 1**

“(Meer dan een gesprek voeren met de betrokken partijen zal de staatssecretaris niet doen:) reclameregels worden door de bedrijven zelf opgesteld.” (regels 48-52)

24 **maximumscore 1**

Reclame voor ongezond voedsel draagt bij aan overgewicht (bij kinderen).

25 B

26 A

Vraag	Antwoord	Scores
27	maximumscore 2 <ul style="list-style-type: none"> • Nee / Hij hoeft geen rekening te houden met de regels • omdat zijn kijkers ouder zijn dan twaalf jaar / omdat minder dan een kwart jonger is dan twaalf jaar / want zijn doelgroep is geen twaalf jaar of jonger 	1 1
28	B	
29	maximumscore 1 “Maar houden niet juist kinderen van snoep?” (regels 139-140)	
30	maximumscore 1 Hij werkt(e) samen met Iglo. / Hij eet vissticks in zijn vlogs. / Hij eet een snoepje in zijn vlogs. / Hij drinkt energiedrank in zijn vlogs.	
31	B	

Schrijfofdracht

32 maximumscore 13

Als de kandidaat de opdracht helemaal niet heeft uitgewerkt, geen scorepunten toekennen.

32.1 maximumscore 6

Aftrek inhoud

De score is 6 scorepunten minus aftrek. De score kan niet lager zijn dan 0.

Indien de volgende elementen geheel of gedeeltelijk onjuist zijn of ontbreken:

- de aanleiding voor je e-mail: uitgevoerd onderzoek tijdens de projectweek op school 1
- jezelf voorstellen met je naam en school 1
- een korte beschrijving van het onderzoek dat jullie uitgevoerd hebben 1
- het eerste positieve punt van vlogs dat in het onderzoek genoemd werd 1
- het tweede positieve punt van vlogs dat in het onderzoek genoemd werd 1
- een punt van kritiek op vlogs dat in het onderzoek naar voren kwam 1
- verzoek om een gastles over vloggen te komen geven op school 1
- onderwerpen voor de gastles: tips over vloggen en ingaan op kritiek op vloggers 1
- informatie over plaats, datum en tijdstip van de gastles 1
- vraag naar de kosten voor het geven van de gastles 1
- verzoek om een reactie binnen twee weken 1

32.2 maximumscore 5

Aftrek taalgebruik

De score is 5 scorepunten minus aftrek. De score kan niet lager zijn dan 0.

- één of twee formuleringsfouten (onvolledige zinnen, onjuiste woordkeuze, onjuiste verwijzingen, onjuiste zinsbouw) 1
- drie of vier formuleringsfouten 2
- vijf of meer formuleringsfouten 3
- één of twee spelfouten (fouten in de spelling van werkwoordsvormen, overige spelfouten, inclusief ten onrechte opgenomen of weggelaten hoofdletters) 1
- drie of vier spelfouten 2
- vijf of meer spelfouten 3
- twee of meer interpunctiefouten 1

Let op: Om taalgebruik te kunnen beoordelen, moet de uitwerking van de kandidaat een minimum aantal woorden bevatten. Als de uitwerking van de kandidaat uit minder dan 100 woorden bestaat, géén scorepunten voor taalgebruik toekennen. De voorgedrukte gegevens tellen niet mee voor het bepalen van het aantal woorden.

32.3 maximumscore 2**Aftrek presentatie/conventies**

De score is 2 scorepunten minus aftrek. De score kan niet lager zijn dan 0.

Indien de volgende elementen geheel of gedeeltelijk onjuist zijn of ontbreken:

• passend onderwerp in onderwerpregel	1
• vermelding slotformule en voor- en achternaam onder e-mail	1
• alinea-indeling	1
• samenhang	1
• logische volgorde	1
• passend taalgebruik	1

Opmerking

Als de kandidaat gebruikmaakt van conventies die niet passen bij de tekstsoort, 1 scorepunt aftrekken.

5 Bronvermeldingen

tekst 1	naar een artikel van Caspar Janssen, de Volkskrant, 11 april 2015
tekst 2	naar een tekst van de website van de Radboud Universiteit, ook gepubliceerd in Levende Talen Magazine, 2018
tekst 3	naar een advertentie in NRC Handelsblad, 10 februari 2014
tekst 4	naar een artikel van Heleen Gorris en Romy van der Poel, NRC.next, 1 april 2016